§ 137 Äskande om budgettillskott 2026 från regionala utvecklingsnämnden med anledning av befarat underskott inom kollektivtrafiken

RS 630-2026

Sammanfattning

Regionala utvecklingsnämnden beslutade 2026-06-17, § 111 att tillskriva regionfullmäktige angående befarat underskott 2026. Underskotten hänförs främst till en kraftigt reducerad medfinansiering från Trafikverket avseende regional kollektivtrafik. Nämnden har med anledning av detta inkommit med ett äskande om ett tillfälligt budgettillskott motsvarande 45 miljoner kronor för helåret 2026.

De ekonomiska förutsättningarna för regional kollektivtrafik bedöms vara förenande med betydande osäkerheter då de påverkas av snabbt föränderliga omvärldsfaktorer. Mot bakgrund av att tillgängliga medel saknas bedöms nämnden äskande inte kunna beviljas

Förslag till beslut

Regionstyrelsen föreslår att regionfullmäktige beslutar

Givet den ekonomiska situationen beviljas inte regionala utvecklingsnämnden äskande om 45 miljoner kronor.

Regionfullmäktige uppdrar till regionala utvecklingsnämnden att fortsätta arbeta med kostnadsreducerande åtgärder för att under 2026 minska underskottet och framåt nå en budget i balans.

Överläggning samt förslag till beslut under sammanträdet

Under överläggningen yttrar sig Ewa-May Karlsson (C), Richard Carstedt (S), Lars Forsgren (SD), Betty-Ann Nilsson (KD), Robert Axebro (C), Hans Brettschneider (MP), Petter Nilsson (SD) och Andreas Löwenhöök (M).

Lars Forsgren (SD), med stöd av Peter Olofsson (S) och Hans Brettschneider (MP), yrkar bifall till regionstyrelsens förslag till beslut.

Robert Axebro (C) yrkar avslag till regionstyrelsens förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordförande ställer förslagen mot varandra och finner att regionfullmäktige beslutar enligt regionstyrelsens förslag till beslut.

Beslut

Givet den ekonomiska situationen beviljas inte regionala utvecklingsnämnden äskande om 45 miljoner kronor.

Regionfullmäktige uppdrar till regionala utvecklingsnämnden att fortsätta arbeta med kostnadsreducerande åtgärder för att under 2026 minska underskottet och framåt nå en budget i balans.

region västerbotten

Protokoll

Regionfullmäktige

Sammanträdesdatum
2026-10-06

Beslutsunderlag

- §169 RS Äskande om budgettillskott 2026 från regionala utvecklingsnämnden med anledning av befarat underskott inom kollektivtrafiken
- Tjänsteskrivelse - Äskande om budgettillskott 2026 från regionala utvecklingsnämnden med anledning av befarat underskott inom kollektivtrafiken
- §111 RUN Skrivelse till regionfullmäktige om tillfälligt budgettillskott 2026 med anledning av betydande befarat underskott 2026
- Skrivelse till regionfullmäktige om tillfälligt budgettillskott 2026 med anledning av befarat betydande underskott inom regionala kollektivtrafiken

§ 111 Skrivelse till regionfullmäktige om tillfälligt budgettillskott 2026 med anledning av betydande befarat underskott 2026 inom regionala kollektivtrafiken

RUN 503-2025

Sammanfattning

Vid tidpunkten för upprättande av delårsrapport per april prognosticeras ett underskott mot budget för regionala utvecklingsnämnden motsvarande 45 miljoner kronor relaterat till kollektivtrafiken för 2026.

I årsredovisning för 2025 beskrev regionala utvecklingsnämnden under rubrik 2.5 Förväntad utveckling, att Region Västerbotten kommer att påverkas av en minskad statlig finansiering om drygt 17 miljoner kronor för 2026. De ekonomiska utmaningar som den regionala utvecklingsnämnden möter under 2026 har därtill ytterligare försvårats av andra faktorer knutna till omvärldshändelser som har stor påverkan på kostnader knutna till kollektivtrafikbolagen.

Regionala utvecklingsnämnden har vid återkommande tillfällen under det gångna året lyft upp behovet att se över den långsiktiga finansieringen av regional kollektivtrafik – vid delårsrapport per april, vid delårsrapport per augusti, i nämndens återkopplingsrapport på Planeringsförutsättningar 2026 samt vid årsredovisning 2025. Vid uppsiktsträff med regionstyrelsens arbetsutskott lyftes att tillfällig tilläggsbudget bör kunna prövas av regionfullmäktige vid betydande befarade underskott.

De ekonomiska förutsättningar som råder för den regionala kollektivtrafiken är ytterst svårprognosticerade samt i hög utsträckning påverkad av omvärldsfaktorer. Detta medför att de konsekvenser som uppstår för en nämnd att parera sådana kraftiga svängningar som funnits de senaste åren, oundvikligen även påverkar förutsättningarna för att genomföra nämndens övriga uppdrag. I synnerhet minskar utrymmet att vidta åtgärder som inte får betydande påverkan på externa aktörer och samverkansparter.

Regionala utvecklingsnämnden har ansvar som nämnd att påtala för regionfullmäktige om det prognosticerade underskott som av allt att döma kommer att bli kraftigt för helåret 2026. Regionala utvecklingsnämnden äskar härmed om tillfälligt budgettillskott motsvarande 45 miljoner kronor för att möjliggöra hantering av åtgärder som om möjligt kan minska befarat underskott på sådant sätt att det lagstadgade regionala utvecklingsuppdraget går att värna.

Förslag till beslut

Richard Carstedt (S) föreslår bifall i enlighet med arbetsutskottets förslag, lydande: Regionala utvecklingsnämnden fastställer skrivelse till regionfullmäktige om tillfälligt budgettillskott 2026 motsvarande 45 miljoner kronor med anledning av betydande befarat underskott 2026 inom regionala kollektivtrafiken.

Lars Forsgren (SD), med stöd av Jimmy Frohm (SD), förslår: Regionala utvecklingsnämnden fastställer skrivelse till regionfullmäktige om tillfälligt budgettillskott 2026 motsvarande 40 miljoner kronor med anledning av betydande befarat underskott 2026 inom regionala kollektivtrafiken.

Beslutsgång

Ordföranden ställer de två förslagen mot varandra och finner att regionala utvecklingsnämnden bifaller Richard Carstedts förslag.

Beslut

Regionala utvecklingsnämnden fastställer skrivelse till regionfullmäktige om tillfälligt budgettillskott 2026 motsvarande 45 miljoner kronor med anledning av betydande befarat underskott 2026 inom regionala kollektivtrafiken.

Reservation

Lars Forsgren (SD) och Jimmy Frohm (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag.

Expedieras till

Regionfullmäktige
Patrik Sällström, regional utvecklingsdirektör
Rachel Nygren, stabschef
Katrine Andersson, verksamhetsutvecklare
AnnaCarin Forsberg, enhetschef ekonomistab
Karolina Filipsson, kollektivtrafikmyndighetschef

Beslutsunderlag

- §58 RUN AU Skrivelse till regionfullmäktige om tillfälligt budgettillskott 2026 med anledning av betydande befarat underskott 2026 inom regionala kollektivtrafiken
- Tjänsteskrivelse, Skrivelse till regionfullmäktige om tillfälligt budgettillskott 2026 med anledning av betydande befarat underskott 2026 inom regionala kollektivtrafiken
- Förslag, Skrivelse till regionfullmäktige om tillfälligt budgettillskott 2026 med anledning av betydande befarat underskott 2026 inom regionala kollektivtrafiken

region västerbotten

Regionala utvecklingsnämnden

2026-06-17

Regionfullmäktige

Skrivelse till regionfullmäktige om tillfälligt budgettillskott 2026 med anledning av betydande befarat underskott 2026 inom regionala kollektivtrafiken

RUN 503-2025

Inledning

Vid tidpunkten för upprättande av delårsrapport per april prognosticeras ett underskott mot beslutad budget för regionala utvecklingsnämnden minus 45 miljoner kronor för helåret 2026.

I samband med nämndens årsredovisning för 2025, beskrevs den förväntade utvecklingen att Region Västerbotten kommer att påverkas av en minskad statlig finansiering för trafikavtal kopplade till Norrtåg AB och Länstrafiken i Västerbotten AB om drygt 17 miljoner kronor för 2026 jämfört med budget då Trafikverket lämnat besked om sänkt medfinansiering till samverkansavtal i ett sent skede. Samverkansavtalen tecknas med kollektivtrafikmyndigheter. En gemensam skrivelse med övriga norrländska regioner sändes till infrastrukturminister och riksdagsledamöterna i infrastrukturdepartementet om Trafikverkets medfinansiering för samverkansavtalet. Förhoppning fanns om att nivån skulle kunna komma att justeras i samband med vårändringsbudgeten i april månad, men så blev inte fallet. De ekonomiska utmaningar som den regionala kollektivtrafiken möter under 2026 har därtill försvårats ytterligare av andra faktorer knutna till omvärldshändelser med stor påverkan på kostnader förknippade med kollektivtrafikbolagen. I samband med årsredovisningen lyftes även att utveckling i reseunderlag, stigande/sjunkande drivmedels- och elpriser till följd av omvärldshändelser samt utveckling av räntekostnader för investeringar i fordon och depåer innebär att kostnader likväl som intäkter kopplade till den regionala kollektivtrafiken är svårprognosticerade. Uppdaterad prognos för helåret 2026 vad som är känt vid denna tidpunkt om intäkter respektive kostnader för den regionala kollektivtrafiken och trafikavtalen redovisas närmare nedan.

Närmare besked om nivå av medfinansiering från Trafikverket inför 2027 kan tidigast väntas i oktober-november 2026. Signaler har dock lämnats om att besked kan komma ännu senare än så, givet att 2026 är ett valår.

Mot bakgrund av att regionala utvecklingsnämnden redan under hösten 2025 aviserat regionstyrelsen om kraftigt reducerad medfinansiering från Trafikverket till regional kollektivtrafik samt vidtagit åtgärder tillsammans med övriga norrlandsregioner för att om möjligt påverka detta, äskar regionala utvecklingsnämnden härmed om tillfälligt budgettillskott motsvarande 45 miljoner kronor för att möta kraftigt prognosticerat underskott för helåret 2026. Syftet med att söka tillfälligt budgettillskott är att om möjligt dämpa konsekvenserna av det svåra ekonomiska läge för det lagstadgade uppdraget om regional utveckling som regionala utvecklingsnämnden ansvarar för.

region västerbotten

Regionala utvecklingsnämnden

2026-06-17

Region Västerbotten som finansiär av regional kollektivtrafik

Region Västerbotten är kollektivtrafikmyndighet i Västerbotten. Enligt Västerbottensmodellen 2021 har Region Västerbotten ansvaret för regiontrafik med buss och tåg per kommun- och länsgräns, mellan kommuncentra. Region Västerbotten har även ansvar för sjukresor. Respektive kommun ansvarar för linjer och anropsstyrd trafik med huvudsaklig trafikuppgift inom kommunen samt färdtjänst, riksfärdtjänst, kommunala resor och skolskjutsar. Region Västerbotten finansierar utöver beställd trafik även de så kallade gemensamma kostnaderna som omfattar kundtjänst, administration, marknadsföring och IT-system. Från och med 2021 så innehåller budget från Länstrafiken i Västerbotten AB även kostnaderna för den gemensamma beställningscentralen för serviceresor. Kommunerna har kostnadsansvar för den trafik som respektive finansiär beställer. Därtill har Region Västerbotten ansvar för del av leasingkostnader för tågfordonen samt delägarskap i Norrtåg AB och Norrbotniabanan AB.

Största delen av kollektivtrafikens budget består av driftanslag till Länstrafiken i Västerbotten AB och Norrtåg AB. Bolagens budgetar och verksamhetens planer för 2026 fastställdes under våren 2025. Under andra delen av 2025 förändrades bolagens förutsättningar markant i förhållande till den antagande som gjorts om kostnader och finansiering våren 2025, vilket resulterade i ett överskott vid årets slut. Omvärldshändelser hade en positiv påverkan på framför allt drivmedelskostnader, inflation, räntekostnader under 2025 som fick genomslag på utfall mot budget vid årets slut.

I samband med årsredovisningen 2025 noterades samtidigt att besked under året inför 2026 innebär ett ännu större behov av medfinansiering av Norrtåg AB samt befarad likviditetsbrist under del av 2026.

Under 2026 råder så här långt den motsatta påverkan vad gäller kostnadsutveckling för drivmedel, som närmare är att jämföra med kostnadsutvecklingen året 2023. För 2026 innebär det en betydande underfinansiering utöver vad som tidigare är känt. Då kollektivtrafikbolagen anvisats mindre medel än vad som gjorts känt om behov i form av bolagens inlämnade driftbudgetar, så innebär det i praktiken att kollektivtrafikbolagen behöver göra ett bättre resultat vid årets slut för att klara budget.

Vid tidpunkten för uppsiktsträff med regionstyrelsens arbetsutskott den 31 mars lämnades information om att med bakgrund i vad som var känt vid den tidpunkten så pekade prognosen på ett underskott med cirka 30 miljoner kronor för helåret. Det konstaterades samtidigt med rådande omvärldsförändringar att området är svårt att prognosticera.

Vid tidpunkten för upprättande av delårsrapport per april pekar prognosen på ett underskott med minus 45 miljoner kronor för helåret 2026.

Region Västerbottens långsiktiga finansiering av den regionala kollektivtrafiken

För att finansiera den regionala kollektivtrafiken i enlighet med de målsättningar som regionfullmäktige beslutat om, behöver Region Västerbottens finansiering av kollektivtrafiken anpassas för en ändamålsenlig styrning. Beslut om tilldelade budgetramar för regionala utvecklingsnämnden inklusive kollektivtrafiken beslutas enligt samma tidplan som regionens övriga verksamheter. Då förutsättningarna i form av exempelvis statlig medfinansiering eller indexutveckling

kan ändras sent i processen med långtgående konsekvenser, bör tillfällig tilläggsbudget vid betydande befarade underskott kunna prövas av regionfullmäktige.

Vid uppsiktsträffen den 31 mars 2026, lyftes att den regionala kollektivtrafiken inte var finansierad inför 2026 i samma utsträckning som de behov av driftsanslag som kollektivtrafikbolagen inkommit med. Den positiva återhämtning som kollektivtrafikbolagen redovisade i samband med årets slut, delvis tack vare lägre drivmedelskostnader än prognosticerat, vissa senarelagda åtgärder, viten med mera, framhölls mot den rådande geopolitiska osäkra situation som råder inte ses som given. Det saknas utrymme att kunna parera den påverkan som händelser utanför Region Västerbottens och regionala utvecklingsnämndens rådighet kan ha på kostnadsutveckling av indexkorgar knutna till den regionala kollektivtrafiken.

Förändrade förutsättningar för regional kollektivtrafik genom minskad medfinansiering från Trafikverket

Minskad medfinansiering från Trafikverket innebar en ökad medfinansiering från Region Västerbotten mot budget, som uppgick till 6,47 miljoner kronor vad gällde Norrtåg AB för verksamhetsåret 2025.

Därtill meddelades i oktober månad 2025 att den statliga medfinansieringen av samverkansavtal för Norrtåg AB för år 2026 minskades till en nivå som var 57 procent av 2025 års nivå. Likaså minskade den statliga medfinansieringen av samverkansavtal för busstrafik Samverkande inland för 2026 till en nivå som var 56 procent av 2025 års nivå. I november 2026 lämnade Trafikverket besked till Norrtåg AB om att så blev fallet. Detta medförde ett finansieringsunderskott om cirka 55 miljoner kronor totalt mot budget. Under årets första kvartal, har Norrtåg AB utöver detta även påverkats av trafikstörningar vilket medfört att vissa kostnadsökningar tillkommit. För att säkerställa bolagets likviditet och hantera prognosticerat underskott, kommer Norrtåg AB att restfakturera enligt uppdaterad prognos och budget efter andra tertialen, faktureringen av tertial 3 kommer även att tidigareläggas. För Region Västerbotten uppgår restfaktureringen till drygt 8,8 miljoner kronor. Totalt blir detta då 37,5 miljoner kronor för helåret 2026.

Vad gäller samverkansavtalet för flygtransferlinjerna har liksom för övriga samverkansavtal tecknats för ett år och avser därmed endast 2026. Förutom Region Västerbotten så berörs Dorotea, Sorsele och Åsele kommuner av avtalet då kommunerna medfinansierar en fjärdedel av nettokostnaden för respektive flygtransferlinje. Trafikverket har meddelat att de inte kan informera om vilken nivå som de har möjlighet att teckna samverkansavtal förrän hösten 2026 liksom tidigare år. Trafikverket har i dagsläget inte anslag för längre period än ett år och därmed finns risk att samma osäkerhet kring kommande års finansiering kvarstår. Då det är ett valår, finns risk att besked kan dröja ännu längre.

En identifierad risk vad gäller den regionala kollektivtrafiken utgörs av ökade trafikkostnader för busstrafiken till följd av indexutvecklingen. De index som används vid beräkning av trafikkostnader är framtagna av SKR (Sveriges Kommuner och Regioner). Tidsrymden mellan budget och faktiskt utfall innebär att det finns risk att bedömd indexutveckling inte fullt ut korrelerar med faktisk indexutveckling. Ökade drivmedelspriser, samt ökningar av trafikavtalens kostnadsnivå till följd av indexutvecklingen innebär en fortsatt stor risk för stor påverkan på trafikkostnaderna.

I slutet av 2026 inleds en upphandlingsprocess för trafikavtal med start i december 2029 som omfattar cirka 38 procent av den trafik som finansieras av Region Västerbotten. Under 2027 inleds

ytterligare två upphandlingsprocesser som avser trafikavtal med start 2030/2031. Dessa upphandlingsprocesser omfattar cirka 26 procent av den trafik som finansieras av Region Västerbotten.

En annan osäkerhet som identifierats rör resandeutvecklingen. Under 2025 fortsatte resandet minska, framför allt vad gäller arbetspendling. Den geopolitiska osäkerheten skulle dock med ökade drivmedelspriser kunna innebära att en ökning av det kollektiva resandet åter sker.

Inkommen uppföljning från Länstrafiken i Västerbotten anger att efter den första tertialen visar biljettintäkter för perioden att regiontrafiken inklusive skolresor ökat med cirka 0,4 procent (0,2 miljoner kronor). Vad gäller samåkningsgrad för Serviceresor uppgår andelen resor som samordnats via beställningscentralen under perioden januari till och med 31 mars till 39,6 procent av alla resor som bokades via beställningscentralen.

Ekonomiska förutsättningar för regionala utvecklingsuppdraget i övrigt

Regionala utvecklingsnämnden har återkommande under de senaste åren påtalat att det regionala utvecklingsuppdraget står inför förändringar som sannolikt har stor påverkan på i synnerhet norra Sveriges möjligheter att finansiera regionala utvecklingsinsatser. Förändrade prioriteringar inom EU som påverkar sammanhållningspolitiken, förhandlingar om EU:s långtidsbudget, och signaler om ökad centralisering har aviserats.

Befarade konsekvenser för regionala förutsättningar till regional medfinansiering har påtalats av regionala utvecklingsnämnden. Likaså har behovet av resurser som kan stärka basfinansieringen av det regionala utvecklingsuppdraget för att säkerställa det regionala grunduppdragets genomförande, samt att det behöver hanteras i kommande budgetprocesser påtalats. I de planeringsförutsättningar som presenterats inför 2027 noteras förslag om en budgetreducering för regionala utvecklingsnämnden inför 2027 på -7 miljoner kronor.

Den globala oro som kriget i Europa och nu senast kriget i Mellanöstern ger upphov till, pekar på en alltmer tilltagande angelägenhet att öka takten i den gröna omställningen för att stärka norra Sveriges, Sveriges, Nordens och Europas förmåga till resiliens och ökad självförsörjningsgrad. Trots ekonomiskt utmanande förutsättningar för Region Västerbotten som organisation, så är det absolut nödvändigt att det regionala utvecklingsuppdraget tillförs mer resurser för att säkerställa en grundorganisation i takt med att förutsättningarna för extern finansiering av regional utveckling förändras.

Beslut i detta ärende har fattats av Regionala utvecklingsnämnden den 17 juni 2026 § 111.

Richard Carstedt (S)
Ordförande Regionala utvecklingsnämnden